

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

“ФІНАНСИ”

(для бакалаврів, спеціалістів)

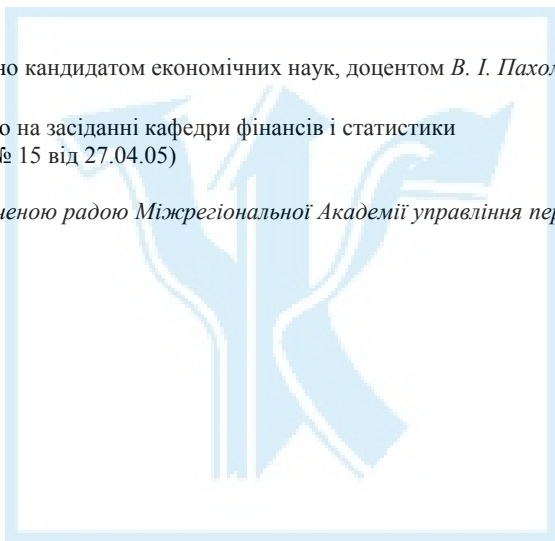
МАУП

Київ 2005

Підготовлено кандидатом економічних наук, доцентом *В. І. Пахомовим*

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і статистики
(протокол № 15 від 27.04.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Пахомов В. І. Навчальна програма дисципліни “Фінанси” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: МАУП, 2005. — 27 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Фінанси”, вказівки до виконання контрольної роботи, завдання для контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

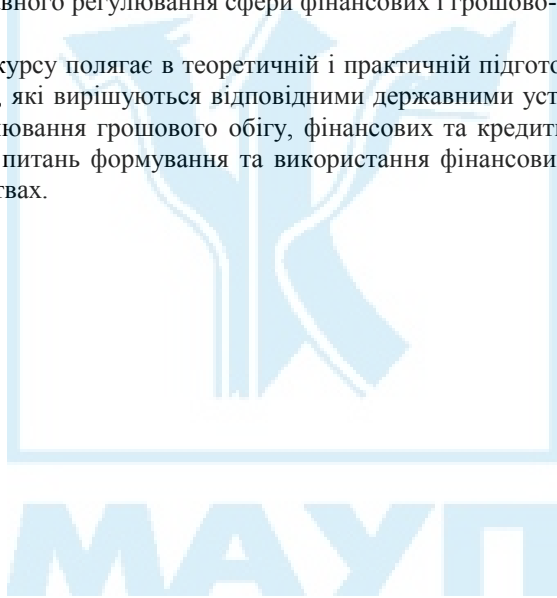
© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет курсу “Фінанси” становить система фінансових і грошово-кредитних відносин у суспільстві, закономірності її розвитку та функціонування. Курс базується на знаннях студентів, здобутих при вивченні дисциплін “Основи економічної теорії”, “Макроекономіка”, “Мікроекономіка” та ін.

Мета вивчення дисципліни — сформувати економічне мислення, наукове розуміння історії становлення і сучасного стану системи фінансових і грошово-кредитних відносин, а також опанувати систему знань про дію об’єктивних законів грошового обігу та фінансів, мету, завдання і методи державного регулювання сфери фінансових і грошово-кредитних відносин.

Завдання курсу полягає в теоретичній і практичній підготовці студентів з питань, які вирішуються відповідними державними установами у процесі регулювання грошового обігу, фінансових та кредитних відносин, а також питань формування та використання фінансових ресурсів на підприємствах.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ФІНАНСИ”

№ пор.	Назва розділу і теми
	<i>I. Гроші та кредит</i>
1	Основні положення теорії грошей
2	Ринок грошей і його основні параметри
3	Грошовий оборот і грошова система
4	Система безготівкових розрахунків і регулювання готівкового грошового обороту
5	Місце кредиту в ринковій економіці
6	Кредитна система
7	Послуги комерційних банків
8	Міжнародні валютні відносини
	<i>II. Теорія фінансів</i>
9	Сутність фінансів і склад фінансової системи
10	Державні фінанси, фінансова політика і фінансовий механізм
11	Бюджетна система як основна ланка державних фінансів
12	Державний бюджет і бюджетна політика
13	Податки як основне джерело доходів держави. Податкова система
14	Роль цільових фінансових фондів та місцевих фінансів у фінансовій системі країни
15	Державний кредит як складова державних фінансів
16	Сутність і призначення страхування
17	Валютно-фінансові відносини. Валютні фонди
	<i>III. Фінанси підприємств</i>
18	Фінансові відносини підприємств
19	Рух грошових коштів на підприємстві
20	Процеси формування та розподілу прибутку на підприємстві
21	Фінансові аспекти формування активів підприємства
22	Власний капітал підприємства
23	Боргові зобов'язання підприємства
24	Фінансовий аналіз і фінансове планування на підприємстві
25	Санация і банкрутство підприємств

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ФІНАНСИ”

Розділ I. Гроші та кредит

Тема 1. Основні положення теорії грошей

Виникнення грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Розвиток форм вартості і гроші. Роль грошей у розширеному відтворенні. Еволюція форм грошей і грошових відносин. Товари, металеві та паперові гроші. Кредитні та електронні гроші. Суть грошей. Гроші як особливий товар. Функції грошей: міра вартості; засіб обігу; засіб платежу; засіб нагромадження; світові гроші.

Функціональні форми грошей. Грошові агрегати.

Основні питання та періоди (класичний, кейнсіанський, сучасний) розвитку теорії грошей.

Сутність номіналістичної та металеві теорії грошей. Теорія “представницької вартості паперових грошей”. Формування класичної кількісної теорії грошей та її основні положення.

Розвиток поглядів на роль грошей в економіці (Й. Шумпетер, Д. Кейнс, монетаристи). Внесок Д. Кейнса в теорію грошових відносин. Виникнення та зміст монетаризму.

Погляди кейнсіанців та монетаристів на доцільність здійснення грошово-кредитної політики. Зближення позицій монетаристів та некейнсіанців у поглядах на грошово-кредитну політику.

Література [22; 24–26; 29; 34; 40; 44; 50]

Тема 2. Ринок грошей і його основні параметри

Поняття і функції фінансового (грошового) ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування. Основні групи учасників фінансового ринку. Види фінансових ринків.

Гроші як об’єкт купівлі-продажу. Вартість грошей. Купівельна спроможність грошей як вираз їх вартості. Вартість грошей, що нагромаджуються. Ставка відсотка. Номінальна та реальна ставки відсотків і співвідношення між ними. Вартість грошей і час. Закон грошового обороту. Швидкість обігу грошей та її визначальні фактори. Погляди на характер зміни швидкості обігу грошей.

Попит на гроші. Моделі попиту на гроші К. Маркса, І. Фішера, кембриджської школи. Д. Кейнс про попит на гроші. Модель попиту на гроші М. Фрідмена. Розвиток кейнсіанського підходу до попиту на гроші в моделях Боумоля — Тобіна та Міллера — Орра.

Механізм поповнення грошей в обороті. Поняття емісії грошей. Створення грошей банками. Банківський мультиплікатор. Модель пропозиції грошей. Грошовий мультиплікатор.

Рівновага на грошовому ринку. Кейнсіанські та монетаристські моделі рівноваги на грошовому ринку.

Література [18; 22–26; 29; 44; 45; 50; 59–61]

Тема 3. Грошовий оборот і грошова система

Зміст поняття грошового обороту. Структура грошового обороту. Оборот готівковий та безготівковий. Поняття, призначення та елементи грошової системи. Класифікація грошових систем. Система металевого та паперово-кредитного обігу.

Типи, зміст та основні інструменти грошово-кредитної політики. Центральний банк як державна установа, що регулює обсяг грошової маси. Фактори, що утруднюють контроль Центрального банку за обсягом грошей. “Сеньораж” та “інфляційний податок”. Інфляція як наслідок порушень у сфері грошового обороту. Форми інфляції та її вплив на економічні процеси.

Грошові реформи як інструмент стабілізації грошового обігу. Цілі та види грошових реформ.

Література [22; 24; 25,28; 34; 45]

Тема 4. Система безготівкових розрахунків і регулювання готівкового грошового обороту

Поняття та складові системи безготівкових розрахунків. Принципи організації безготівкових розрахунків. Способи та форми безготівкових розрахунків. Відкриття рахунків у банках. Види банківських рахунків.

Порядок здійснення розрахунків за допомогою платіжних доручень, платіжних вимог-доручень, чеків, акредитивів, векселів, платіжних вимог, інкасових доручень.

Регулювання готівкового обігу як складова грошової системи. Недопущення нерегульованого збільшення готівки як мета регулювання готівкового обігу. Принципи та складові регулювання обігу готівки. Робота банків з готівкою.

Література [8; 23–25; 27; 34; 35; 40; 44; 50]

Тема 5. Місце кредиту в ринковій економіці

Кредит як обов'язковий елемент сучасної економіки, засіб ліквідації невідповідності між часом виробництва та часом обороту грошових коштів і засіб вирішення суперечності між часовим осіданням коштів і необхідністю їх використання в господарстві.

Кредит як економічна категорія і юридичне поняття. Розвиток кредитних відносин. Сутність та функції кредиту. Принципи кредитування. Класифікація кредиту. Форми та види кредиту. Характеристика кредитів фінансового, товарного та під цінні папери. Роль кредиту в розвитку економіки. Теорії кредиту.

Природа позичкового проценту. Процент як ціна капіталу та плата за втрату ліквідності. Види процента. Облікова ставка процента як інструмент регулювання стану фінансового ринку. Призначення державного, банківського, комерційного та споживчого кредитів.

Література [5; 13; 24; 25; 28; 29; 40; 44; 45]

Тема 6. Кредитна система

Вузьке та широке розуміння поняття кредитної системи. Розвиток кредитної системи як наслідок розвитку грошово-кредитних відносин. Передумови формування і структурна схема побудови кредитної системи. Функції кредитної системи. Поняття банківської та парабанківської систем.

Виникнення банків та їх економічна сутність. Одно- та дворівневі банківські системи. Центральний банк та його роль в економіці. Функції та повноваження Центрального банку.

Сутність, походження та види комерційних банків. Проблема стійкості банківської системи. Склад парабанківської системи. Характеристика, функції та види спеціалізованих кредитно-фінансових установ.

Література [1; 5; 13; 14; 24; 25; 28]

Тема 7. Послуги комерційних банків

Призначення комерційних банків в умовах ринкових відносин. Вибір банку для обслуговування. Активні та пасивні операції банків. Розрахунково-касове обслуговування та операції банків з векселями. Кредитні послуги банків як визначальний вид банківських послуг. Система та ме-

ханізм банківського кредитування. Функції та види банківських кредитів. Характеристика депозитних, депозитарних, інвестиційних, консультаційних та інших послуг банків.

Література [1; 5; 13; 14; 24; 25; 31; 41]

Тема 8. Міжнародні валютні відносини

Поняття валютної системи. Еволюція валютних відносин. Види валютних систем: національна, регіональна, світова. Складові валютних систем. Сучасна світова валютна система та її інститути. Розвиток європейської валютної системи. Поняття валюти та валютного курсу. Функції валютного курсу. Види та конвертованість валюти. Валютне регулювання і валютний контроль. Завдання та методи валютного регулювання. Механізми регулювання валютного курсу, валютна інтервенція, девальвація, ревальвація, котирування валют. Платіжний баланс.

Література [12; 15; 21; 22; 24; 25; 32; 33]

Розділ II. Теорія фінансів

Тема 9. Сутність фінансів і склад фінансової системи

Фінанси як навчальна та наукова дисципліна, її зв'язок з іншими економічними дисциплінами. Фінанси як економічна категорія, її зв'язок з категоріями “гроші”, “кредит” тощо, пов'язаними з розподілом національного доходу, а також відмінності.

Функції фінансів як прояв їх сутності. Дискусія щодо кількості функцій фінансів. Зміст розподільчої та контрольної функцій фінансів. Об'єктивний характер фінансових відносин та їх вплив на розвиток суспільного виробництва.

Поняття та сутність фінансових ресурсів. Фондова форма формування та використання фінансових ресурсів. Поняття фінансової системи. Наявність різних підходів до визначення складу фінансової системи. Питання про включення у сферу фінансових відносин фінансів населення та страхування. Роль фінансового ринку у функціонуванні фінансової системи.

Література [19; 20; 30; 53; 55; 56]

Тема 10. Державні фінанси, фінансова політика і фінансовий механізм

Поняття та роль державних фінансів в економічному житті держави. Склад державних фінансів України. Сутність та завдання фінансової політики. Фінансова політика як складова економічної та соціальної політики держави.

Поняття та склад фінансового механізму. Зміст процесу формування та вдосконалення фінансового механізму України.

Система управління державними фінансами. Об'єкти, суб'єкти, функції управління. Фінансові показники.

Сутність та завдання фінансового планування. Зведений фінансовий баланс держави. Методи здійснення фінансової діяльності на державному рівні: формування та розподілу фінансових ресурсів. Сутність, види та форми фінансового контролю. Значення фінансового контролю в реалізації фінансової політики та фінансових планів.

Література [16; 19; 20; 30; 38; 53; 55; 56]

Тема 11. Бюджетна система як основна ланка державних фінансів

Сутність бюджету як економічної та юридичної категорії та фінансового плану. Розподільча, регулювальна та контролююча функції бюджету.

Бюджетна система та бюджетний устрій України.

Поняття доходів та витрат бюджету. Необхідність і порядок розподілу доходів та витрат між окремими видами бюджетів України.

Бюджетний процес як сукупність дій державних установ зі складання, розгляду, затвердження та виконання бюджетів. Склад та характеристика частин бюджетного процесу.

Державні органи, що беруть участь у бюджетному процесі, їх права та обов'язки.

Органи, мета та зміст бюджетного контролю.

Література [16; 19; 20; 30; 53; 55–57]

Тема 12. Державний бюджет і державна політика

Державний бюджет України як головний фінансовий план держави, його роль в економічному та соціальному житті суспільства.

Бюджетна класифікація як групування доходів та витрат бюджету. Структура бюджетної класифікації. Доходи державного бюджету та методи їх формування.

Видатки державного бюджету, їх класифікація. Поточні видатки та видатки розвитку. Захищені статті бюджету.

Поняття та види бюджетного дефіциту. Способи фінансування бюджетного дефіциту та наслідки їх використання.

Зміст та завдання фіскальної політики держави. Стимулююча та інші види фіскальної (бюджетно-податкової) політики. Необхідність узгодження фіскальної та грошово-кредитної політики.

Література [16; 19; 20; 30; 38; 40; 53; 55–57]

Тема 13. Податки як основне джерело доходів держави. Податкова система

Поняття, сутність та функції податків, їх класифікація.

Поняття та завдання податкової системи. Характеристика основних елементів податкової системи. Правові та організаційні основи функціонування податкової системи.

Розподіл податків між ланками фінансової системи. Вплив податкового тиску на розвиток економіки. Крива Лафера і ефективна податкова політика.

Характеристика основних податків, що сплачуються підприємствами.

Література [8–11; 19; 20; 30; 47; 53; 55–57]

Тема 14. Роль цільових фінансових фондів та місцевих фінансів у фінансовій системі країни

Поняття і призначення цільових фінансових фондів. Цільові бюджетні та позабюджетні фонди. Економічні, соціальні та суспільно-політичні цільові фінансові фонди. Завдання та джерела формування коштів фонду соціального страхування та Пенсійного фонду України.

Роль місцевих фінансів у вирішенні проблем місцевого самоврядування. Соціальні завдання місцевих бюджетів. Зв'язок місцевих бюджетів з державним бюджетом України.

Література [16; 19; 20; 30; 54–57]

Тема 15. Державний кредит як складова державних фінансів

Державний кредит як економічна категорія і джерело фінансових ресурсів.

Держава як позичальник, кредитор і гарант кредитних зобов'язань.

Класифікація державного кредиту. Зовнішній та внутрішній державні кредити.

Необхідність та економічна сутність державного кредиту. Завдання управління державним кредитом. Поняття державного боргу та його види. Капітальний та поточний державні борги. Методи управління державним боргом: консолідація, уніфікація, анулювання позик та ін. Проблеми отримання та повернення міжнародних кредитів.

Література [16; 20; 30; 54; 56; ,57]

Тема 16. Сутність і призначення страхування

Страхування як особливий вид фінансових відносин. Роль страхування в системі ринкових відносин. Функції страхування. Класифікація страхування. Форми, галузі та види страхування. Поняття та економічна сутність страхових фондів.

Централізовані страхові фонди та їх призначення.

Формування фондів самострахування суб'єктами ринкових відносин.

Джерела утворення та принципи використання страхового фонду страховика.

Поняття та особливості функціонування страхового ринку. Функції та учасники страхового ринку.

Література [19; 20; 54–57]

Тема 17. Валютно-фінансові відносини. Валютні фонди

Економічна сутність валютно-фінансових відносин. Особливості валютно-фінансових відносин у країнах з різним рівнем конвертованості валюти.

Поняття та призначення валютного фонду.

Види державних фінансових фондів. Джерела формування валютних фондів і напрями їх використання.

Участь України в міжнародних валютних фондах.

Валютний ринок: функції та учасники. Регулювання діяльності валютного ринку з боку держави.

Література [12; 19; 20; 32; 33; 45; 48; 54–57]

Розділ III. Фінанси підприємств

Тема 18. Фінансові відносини підприємств

Поняття, сутність та функції фінансів підприємства. Фінансові відносини підприємств між собою, з державою, кредитно-фінансовими установами.

Поняття фінансових ресурсів підприємства, їх класифікація. Внутрішні та зовнішні джерела формування фінансових ресурсів підприємства.

Особливості фінансів підприємств, що діють на принципах комерційного розрахунку, та підприємств, що фінансуються бюджетом.

Зміст та організація фінансової роботи на підприємстві. Державне регулювання фінансової діяльності підприємств.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 19. Рух грошових коштів на підприємстві

Поняття руху грошових коштів. Класифікація грошових надходжень підприємства. Доходи та інші види грошових надходжень підприємства. Класифікація доходів. Виручка від реалізації продукції, її розподіл та планування. Напрями використання грошових коштів. Рух коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 20. Процеси формування та розподілу прибутку на підприємстві

Прибуток як економічна категорія та економічний показник. Види прибутку. Фактори впливу на обсяг прибутку від операційної діяльності. Показники рентабельності. Визначення прибутку методом прямого розрахунку. Формування та розподіл чистого прибутку підприємства.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 21. Фінансові аспекти формування активів підприємства

Поняття та склад активів підприємства. Принципи формування активів підприємства. Економічна сутність та класифікація оборотних активів і оборотних коштів. Аналіз стану та ефективності використання оборотних коштів. Нормування оборотних активів як основа розрахунків потреби в оборотних коштах. Джерела формування оборотних коштів. Склад необоротних активів підприємства. Зношення та амортизація ос-

новних засобів і методи їх відтворення. Джерела фінансування капітальних вкладень.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 22. Власний капітал підприємства

Поняття власного капіталу. Капітал статутний, пайовий, додатковий та резервний. Внутрішні та зовнішні джерела формування власного капіталу. Рух власного капіталу на підприємстві. Прибуток як джерело поповнення власного капіталу.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 23. Боргові зобов'язання підприємства

Боргові зобов'язання підприємства як джерело формування фінансових ресурсів.

Класифікація зобов'язань підприємства. Необхідність застосування кредиту. Особливості застосування різних видів кредиту. Кредитоспроможність підприємства.

Аналіз боргових зобов'язань підприємства.

Фінансова незалежність підприємства.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 24. Фінансовий аналіз і фінансове планування на підприємстві

Методи і склад фінансового аналізу на підприємстві. Фінансова звітність як інформаційна база аналізу.

Оцінка фінансового стану підприємства.

Фінансове планування як складова процесу планування на підприємстві.

Види і зміст фінансових планів. Методика складання фінансових планів.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 25. Санація і банкрутство підприємств

Сутність, види та процедури банкрутства. Причини виникнення кризових явищ на підприємстві. Оцінювання загрози банкрутства. Сутність і порядок здійснення санації. Види санації.

Література [6; 17; 18; 46; 49; 53; 57; 58]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота складається з двох частин — реферату та розрахункових задач.

Номери варіантів реферату (один з двох за власним вибором) та задач контрольної роботи студенти вибирають за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер теми рефератів	Номер варіанта задачі
А	1/21	1
Б	2/22	2
В	3/23	3
Г	4/24	4
Д	5/25	5
І	6/26	6
К	7/27	7
Л	8/28	8
М	9/29	9
Н	10/30	10
О, Е	11/31	11
П, Й	12/32	12
Р, Ю	13/33	13
С, Х	14/34	14
Т, Є	15/35	15
Ц, Ч	16/36	16
Ж, З	17/37	17
Ш, Щ	18/38	18
У, Ф	19/39	19
Я, Ї	20/40	20

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Теми рефератів

1. Об'єктивні передумови виникнення та розвитку фінансів.
2. Поняття, джерела та використання фінансової інформації.
3. Суб'єкти фінансового контролю в Україні.
4. Права і обов'язки органів виконавчої влади у сфері управління фінансами.
5. Фінанси державних підприємств і організацій.
6. Розвиток податкової системи України.
7. Вплив державної податкової політики на розвиток економіки.
8. Організація і порядок виконання бюджетів.
9. Доходи і видатки державного бюджету України.
10. Мета і суб'єкти бюджетного контролю.
11. Необхідність витрат на розвиток економіки в державному бюджеті України та їх склад.
12. Причини виникнення та шляхи скорочення бюджетного дефіциту.
13. Необхідність бюджетних витрат на освіту, науку і культуру та їх склад.
14. Методи фінансування бюджетного дефіциту і наслідки їх застосування.
15. Фінансові проблеми місцевого самоврядування.
16. Внутрішній та зовнішній борги України.
17. Принципи та методи управління державним кредитом.
18. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.
19. Види, функції, учасники та державне регулювання фінансового ринку.
20. Функції, учасники та державне регулювання страхового ринку.
21. Функції, учасники та державне регулювання ринку цінних паперів.
22. Правові засади регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
23. Функції валютного курсу і курсова політика.
24. Види та зміст валютних операцій.
25. Роль фінансів у кругообігу оборотних засобів.
26. Роль фінансів у кругообігу основних засобів.
27. Механізм банківського кредитування підприємств.
28. Інфляція: види та шляхи подолання.

29. Роль комерційного кредиту в діяльності підприємств.
30. Сучасний монетаризм.
31. Суть та формування попиту на гроші.
32. Банківський кредит — основна форма кредиту.
33. Місце кредиту в сучасній ринковій економіці.
34. Система безготівкових розрахунків.
35. Зміст та інструменти грошово-кредитної політики.
36. Фінансово-кредитні установи небанківського типу.
37. Валютне регулювання в Україні.
38. Призначення комерційних банків в умовах ринкових відносин.
39. Міжнародні фінансові організації.
40. Платіжний баланс та його регулювання.

Розрахункова задача 1

Для розв'язання задачі потрібно знати модель пропозиції грошей:

$$M1 = m * MB \quad (1)$$

де $M1$ — обсяг грошового агрегату $M1$; m — грошовий мультиплікатор.

$$m = \frac{CR + 1}{CR + HR + ER}; \quad (2)$$

де CR — коефіцієнт депонування; HR — норма обов'язкових банківських резервів (встановлюється центральним банком країни); ER — норма надлишкових банківських резервів; MB — грошова база;

$$MB = C + R; \quad (3)$$

C — готівка; R — банківські резерви

Центральний банк може впливати на розмір грошового агрегату $M1$, змінюючи розмір грошової бази та норму обов'язкових банківських резервів.

Наприклад: $MB = 500$ млн грн; $CR = 0,5$; $HR = 0,25$; $ER = 0$.

Визначити:

- обсяг грошового агрегату $M1$;
- як зміниться $M1$ при збільшенні MB на 100 млн грн;
- на скільки треба збільшити MB , щоб збільшити $M1$ на 100 млн грн.

Розрахунки:

$$M1 = 500 \frac{0,5+1}{0,5+0,25+0} = 1000 \text{ млн грн};$$

$$\Delta M1 = (500 + 100) \frac{0,5+1}{0,5+0,25+0} - 100 = 200 \text{ млн грн};$$

$$m = \frac{0,5+1}{0,5+0,25+0}; \quad \Delta M1 = \Delta MBm;$$

$$\Delta MB = \frac{\Delta M1}{m} = \frac{500}{2} = 250 \text{ млн грн}.$$

Розв'язання полягає в розрахунках з метою отримання відповідей на такі питання:

- чому дорівнює $M1$;
- як зміниться $M1$ при зміні:
 MB ;
 CR ;
 HR .
- на скільки треба змінити MB , щоб збільшити $M1$;
- на скільки треба змінити HR , щоб збільшити або зменшити $M1$.

Вихідні дані для розрахунків за варіантами наведені в таблиці.

Показник	Значення								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Грошова база	150	130	90	200	300	400	450	500	700
Коефіцієнт депонування	0,5	0,6	0,7	0,55	0,4	0,3	0,4	0,45	0,35
Норма обов'язкових резервів	0,2	0,1	0,25	0,15	0,1	0,15	0,2	0,25	0,2
Норма надлишкових резервів	0,1	0,15	0,1	0,15	0,05	0,05	0,05	0,05	–
Значення після зміни:									
<i>MB</i>	200	180	130	240	310	450	500	530	750
<i>CR</i>	0,4	0,5	0,5	0,4	0,3	0,2	0,25	0,3	0,3
<i>HR</i>	0,1	0,1	0,5	0,2	0,2	0,1	0,3	0,1	0,3
Обсяг збільшення <i>M1</i> , який треба здійснити за рахунок зміни <i>MB</i>	100	120	50	300	180	250	300	200	280
Обсяг збільшення <i>M1</i> , який треба здійснити за рахунок зміни <i>HR</i>	-20	-30	10	20	30	25	30	40	35

за варіантами										
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
180	690	700	180	320	430	900	1100	1500	2000	3200
0,5	0,4	0,35	0,2	0,25	0,5	0,55	0,4	0,3	0,7	0,5
0,3	0,35	0,3	0,2	0,15	0,2	0,3	0,2	0,3	0,15	0,25
–	–	0,15	–	0,05	0,05	0,1	–	0,1	0,05	0,15
800 0,35 0,1	820 0,3 0,2	1000 0,2 0,1	250 0,2 0,5	400 0,3 0,3	550 0,4 0,3	1100 0,4 0,2	1500 0,5 0,3	1600 0,4 0,2	2900 0,4 0,35	3800 0,4 0,4
400	600	200	300	280	260	350	400	600	800	700
22	–25	–30	–40	24	28	32	–50	–40	45	50

Розрахункова задача 2

На основі вихідних даних за двома підприємствами розрахувати прибуток, рентабельність та фінансові коефіцієнти. Порівняти одержані показники підприємств і зробити відповідні висновки. Розподіл підприємств за варіантами зазначений у табл. 3. Вихідні дані за підприємствами у табл. 2.

Таблиця 1

Варіант	1	2	3	4	5	6	7
Підприємства	А, Б	А, В	А, Г	А, Д	А, Ж	А, К	Б, В
Варіант	8	9	10	11	12	13	14
Підприємства	Б, Г	Б, Д	Б, Ж	Б, К	В, Г	В, Д	В, Ж
Варіант	15	16	17	18	19	20	
Підприємства	В, К	Г, Д	Г, Ж	Г, К	Д, Ж	Д, К	

Таблиця 2

Показник	Значення за підприємствами						
	А	Б	В	Г	Д	Ж	К
Дохід (виручка) від реалізації продукції	1200	1500	2900	2250	800	3100	5200
Собівартість реалізованої продукції	750	1000	1800	1400	520	2300	4000
Адміністративні витрати	50	80	200	170	40	50	150
Витрати на збут	100	170	400	280	100	120	200
Інші операційні доходи	150	300	150	90	300	200	120
Інші операційні витрати	100	100	120	120	180	150	120
Інші доходи	60	70	180	160	40	70	160
Інші витрати	70	50	100	130	50	80	180
I. Необоротні активи	800	1400	2200	1100	600	2000	2100
II. Оборотні активи разом	1020	1250	1800	1400	700	1700	2400
У тому числі дебіторська заборгованість	350	480	800	520	200	600	900
Грошові кошти	50	100	120	70	40	1160	130
Баланс	1820	2650	4000	2500	1300	3700	4500
III. Власний капітал	800	1610	2500	1200	700	2050	2300
IV. Поточні зобов'язання	920	1040	1500	1300	600	1650	2200

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сутність та функції грошей. Теорії їх виникнення.
2. Історичний розвиток форм грошей та грошових відносин.
3. Розвиток теорії грошей і зміна поглядів на роль грошей в економіці.
4. Погляди на джерело вартості сучасних паперових грошей і їх сутність.
5. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм.
6. Розбіжність між кейнсіанством і монетаризмом у питанні про доцільність здійснення грошово-кредитної політики.
7. Поняття та сутність вартості грошей.
8. Вартість грошей і час. Методика розрахунку вартості грошей.
9. Поняття, суб'єкти та функції фінансового (грошового) ринку. Види фінансових ринків.
10. Поняття попиту на гроші. Закон грошового обігу.
11. Схожість та відмінність моделей попиту на гроші І. Фішера та кембриджської школи.
12. Кейнсіанський підхід до попиту на гроші.
13. Модель попиту на гроші М. Фрідмена.
14. Поняття емісії грошей і погляди на її характер.
15. Швидкість обороту грошей, її розрахунок та характер.
16. Модель пропозиції грошей. Грошовий мультиплікатор. Державне регулювання пропозиції грошей.
17. Рівновага на грошовому ринку.
18. Мета та інструменти грошово-кредитної політики.
19. Грошова система та її елементи. Типи грошових систем.
20. Грошові реформи: цілі та види.
21. Поняття та складові системи безготівкових розрахунків.
22. Вексель у господарському обороті.
23. Характеристика форм безготівкових розрахунків (крім вексяля).
24. Мета та зміст державного регулювання готівкового обороту.
25. Економічна сутність, функції, форми та види кредиту.
26. Форми та види кредиту. Теорії кредиту.
27. Природа позичкового процента.
28. Поняття, функції та склад кредитної системи.
29. Центральний банк, його функції та інструменти впливу на грошовий оборот.
30. Комерційні банки: види, операції та послуги.

31. Механізм банківського кредитування.
32. Сутність і види інфляції.
33. Поняття валюти і валютні системи.
34. Валютний курс і курсова політика.
35. Валютне регулювання. Конвертованість валют.
36. Сутність фінансів та фінансових ресурсів.
37. Функції фінансів і їх зв'язок з іншими економічними категоріями.
38. Фінансова система та її склад.
39. Державні фінанси України.
40. Фінансова політика держави.
41. Поняття та складові фінансового механізму.
42. Системи управління державними фінансами.
43. Фінансове планування. Зведений баланс держави.
44. Сутність, види і форми фінансового контролю.
45. Бюджет як економічна та юридична категорія і фінансовий план.
46. Бюджетна система і бюджетний устрій.
47. Бюджетний процес та його елементи.
48. Класифікація доходів та витрат державного бюджету.
49. Джерела та методи формування доходів бюджету.
50. Бюджетний дефіцит і його фінансування.
51. Зміст та завдання бюджетно-позитивної (фіскальної) політики.
52. Поняття, сутність та класифікація податків.
53. Поняття, завдання та елементи податкової системи.
54. Характеристика основних податків, що сплачуються підприємствами.
55. Економічна сутність та призначення цільових фінансових позабюджетних фондів.
56. Місцеві фінанси у фінансовій системі країни.
57. Державний кредит як економічна категорія, його класифікація.
58. Державний борг і управління ним.
59. Управління державним кредитом.
60. Поняття, функції та класифікація страхування.
61. Страхові фонди: види і призначення.
62. Поняття, функції та учасники страхового ринку.
63. Поняття та зміст валютно-фінансових відносин.
64. Формування та використання валютних фондів державою.
65. Поняття та функції валютного ринку.
66. Сутність фінансів підприємства.
67. Фінансові ресурси підприємств, їх класифікація.

68. Особливості фінансів підприємств, що діють на принципах комерційного розрахунку, та підприємств, що фінансуються бюджетом.
69. Зміст фінансової діяльності підприємства.
70. Державне регулювання фінансової діяльності підприємств.
71. Класифікація грошових надходжень підприємства.
72. Виручка від реалізації продукції, її розподіл та планування.
73. Напрями використання грошових коштів підприємства.
74. Поняття руху грошових коштів та їх рух у процесі операційної, інвестиційної та фінансової дальності.
75. Поняття, функції та види прибутку.
76. Формування прибутку від операційної діяльності та його планування.
77. Розподіл і використання прибутку на підприємстві.
78. Склад активів підприємства і принципи їх формування.
79. Сутність і класифікація оборотних коштів, джерела їх формування.
80. Аналіз стану та ефективності використання оборотних коштів.
81. Нормування оборотних активів.
82. Основні засоби: поняття, зношення, амортизація і методи відтворення.
83. Джерела фінансування капітальних вкладень.
84. Поняття, види та рух власного капіталу на підприємстві.
85. Поняття та класифікація боргових зобов'язань підприємства.
86. Застосування кредиту підприємствами і необхідність досягнення кредитоспроможності та фінансової незалежності підприємства.
87. Зміст і завдання фінансового аналізу.
88. Фінансове планування на підприємстві.
89. Оцінка фінансового стану та загрози банкрутства.
90. Фінансова звітність як інформаційна база фінансового аналізу.
91. Банкрутство: поняття, види та причини.
92. Сутність та види санації підприємства.
93. Види фінансових планів на підприємстві.
94. Методи фінансового аналізу.
95. Оренда і лизинг як методи формування необхідних підприємству основних засобів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Конституція України*. — К.: Феміна, 1996
2. *Закон України “Про банки та банківську діяльність”* від 20.03.91 // ВВР України. — 1991. — № 25. — С. 281.

3. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів” від 30.10.96 // ВВР України. — 1996. — № 51. — С. 292.
4. Закон України “Про цінні папери та фондову біржу” від 18.06.91 // ВВР України. — 1991. — № 38. — С. 508.
5. Закон України “Про Національний банк України” від 20.05.99 // ВВР України. — 1999. — № 29. — С. 238.
6. Закон України “Про банкрутство” від 14.05.92 // ВВР України. — 1992. — № 31.
7. Закон України “Про господарські товариства” від 19.09.91 // Нові закони України. — К.: 1991.
8. Закон України «Про внесення змін до Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”» від 22.05.97 // Галицькі контракти. — 1997. — № 26.
9. Закон України “Про податок на додану вартість” від 03.04.97.
10. Закон України “Про систему оподаткування” від 25.06.91 // Галицькі контракти. — 1996. № 42.
11. *Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб’єктів малого підприємництва*: Указ Президента України від 03.07.98 № 727.
12. *Про систему валютного регулювання і валютного контролю*: Декрет КМУ від 14.07.99 № 932-XIV зі змін. та допов. // Голос України. — 1999. — 11 серп.
13. *Про кредитування*: Положення НБУ: Затв. постановою Правління НБУ від 28.09.95 № 246 // Дод. до “Вісн. Нац. Банку”. — 1995. — С. 23.
14. *Про порядок створення та реєстрації комерційних банків*: Положення НБУ: Затв. постановою Правління НБУ від 27.03.96 № 77 // Дод. до Вісн. НБУ. — 1996. — № 5. — С. 3
15. *Положення про валютну біржу Національного банку України* // Контракт. — 1992 — № 21.
16. *Бюджетний кодекс України* // Голос України. — 2001. — 24 лип. (№ 129).
17. *Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій*: затверджена Агентством з питань запобігання банкрутству підприємств // Галицькі контракти. — 1997. — № 40.
18. *Бланк І. А. Основи фінансового менеджменту*: У 2 т. — К.: Ніка-центр, 1999. — 1022 с.
19. *Василик О. Д. Державні фінанси України*. — К.: Вища шк., 1997.

20. *Василик О. Д.* Теорія фінансів. — К., 2000.
21. *Гальчинський А.* Сучасна валютна система. — К.: Вища шк., 1993. — 189 с.
22. *Гальчинський А.* Теорія грошей: Навч. посіб. — К.: Основи, 1996. — 413 с.
23. *Гриценко О.* Гроші та грошово-кредитна політика: Навч. посіб. — К.: Основи, 1996. — 180 с.
24. *Гроші та кредит: Підручник / За ред. Б. Івасіва.* — К, 1999. — 402 с.
25. *Гроші та кредит / За ред. М. Савлука.* — К.: Вид-во КНЕУ, 2000. — 520 с.
26. *Деньги / Сост. А. Чухно.* — К.: Украина, 1997. — 509 с.
27. *Демківський А.* Сучасний вексельний обіг. — К.: Т-во “Знання”, 1996. — 138 с.
28. *Деньги, кредит, банки: Учебник / Под ред. Кравцовой.* — М., 1994. — 411 с.
29. *Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э. Дж. Долан и др.; Пер. с англ. В. Лукашевича и др.* — СПб., 1994. — 496 с.
30. *Зюнькін А. Г.* Фінансове право. — К.: МАУП, 2003. — 160 с.
31. *Калина А., Кащеев А.* Работа современного коммерческого банка: Учеб.-метод. пособие. — К.: МАУП, 1997. — 224 с.
32. *Красавина Л.* Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: Учебник. — М.: Финансы и статистика, 1994. — 592 с.
33. *Круглов В.* Основы международных валютно-кредитных и финансовых отношений: Учеб. для вузов. — М.: ИНФРА-М, 1998. — 432 с.
34. *Лагутін В.* Гроші та грошовий обіг. — К.: Знання, 1998. — 168 с.
35. *Лысенко Ю., Ляшко В.* Вексель в хозяйственном обороте. — К.: Агенция “Пресс-центр”, 1994. — 156 с.
36. *Лисенков Ю., Фетюхина Ю.* Ринок цінних паперів: основні поняття і терміни. — К.: Ін-т банкірів АКБ “Україна”, 1996. — 168 с.
37. *Луців Б.* Лізинг і факторинг як альтернативне джерело кредитування та інструмент збуту: Навч. посіб. — К.: ІСДО, 1993. — 72 с.
38. *Львовичкін С. В.* Фінансовий механізм макроекономічного регулювання // Фінанси України. — 2000. — № 12.
39. *Ляшенко В.* Фондовые индексы и рейтинги. — Донецк.: Сталкер, 1998. — 320 с.
40. *Макконел К., Брю С.* Экономикс. Принципы, проблемы и политика. — М.: Республика, 1992. — 400 с.

41. *Маркова О., Сахарова Л., Сидоров В.* Коммерческие банки и их операции. — М.: Банки и биржи, 1995. — 287 с.
42. *Мендрул О., Шевчук І.* Ринок цінних паперів: Навч. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 1998. — 152 с.
43. *Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини.* — К.: Либідь, 1992. — 145 с.
44. *Мишкін Ф.* Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків. — К.: Основи, 1998. — 963 с.
45. *Національний банк та грошово-кредитна політика / За ред. Ю. Мороза, М. Пуховкіної.* — К., 1999.
46. *Нові національні стандарти в Україні: Стандарти бухгалтерського обліку 2000 р.* — К, 2000.
47. *Податкова система України / За ред. В. М. Федосова.* — К.: Либідь, 1994.
48. *Рязанцева Н. С.* Міжнародні фінанси. — К.: Вид-во КНЕУ, 2001.
49. *Справочник финансиста предприятия.* — М.: ИНФРА-М, 1998.
50. *Сакс Д., Ларрен Ф.* Макроэкономика: глобальный подход. — М.: Дело, 1996. — 847 с.
51. *Финансы. Денежное обращение. Кредит: Учеб. для вузов / Под ред. Дробозиной.* — М.: ЮНИТИ, 1997. — 386 с.
52. *Філіпенко А.* Міжнародні валютно-фінансові відносини. — К.: Либідь, 1997. — 246 с.
53. *Філімоненков О. С.* Фінанси підприємств. — К.: МАУП, 2004. — 328 с.
54. *Финансы / Под ред. А. М. Ковалевой.* — М.: Финансы и статистика, 1996.
55. *Финансы / Под ред. В. М. Радионовой.* — М.: Финансы и статистика, 1995.
56. *Фінанси (теоретичні основи) / За ред. М. В. Грідчіної, В. Б. Захожая.* — К.:2004. — 312 с.
57. *Фінанси підприємств / Під ред. А. М. Поддєрьогіна.* — К.: Вид-во КНЕУ, 2000.
58. *Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С.* Финансы предприятий. — М.: ИНФРА-М, 1998.
59. *Юценко В.* Проблеми ремонетизації економіки України // Вісн. НБУ. — 1997. — № 6.
60. *Юценко В.* Монетарна політика України: результати і перспективи // Вісн. НБУ. — 1996. — № 4.
61. *Юценко В., Лисицький В.* Курсоутворення в Україні та уроки інших країн із перехідною економікою // Вісн. НБУ. — 1997. — № 7.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Фінанси”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Фінанси”	5
Вказівки до виконання контрольної роботи	14
Завдання для контрольних робіт	15
Питання для самоконтролю	21
Список рекомендованої літератури.....	23

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерне верстання

Н. Г. Потапенко
І. В. Хронюк
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-2246

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП